«ئىنجىل 16-قىسىم»

«تىموتىيغا «2»»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 16-قىسىم

«تىموتىيغا «2»»

روسۇل پاۋلۇسنىڭ تىموتىيغا يازغان ئىككىنچى مەكتۇپى

كىرىش سۆز

پاۋلۇسنىڭ كېيىنكى يىللىرىدىكى مۇھىم ئىشلىرىنىڭ تەرتىپى، شۇنداقلا قېرىندىشى تېموتېيئۇسقا «ئوغلۇم» دەپ يازغان ئىككى خەتنىڭ ھەم تىتۇسقا يازغان خەتنىڭ يېزىلغان ۋاقتى توغرۇلۇق تۆۋەندىكىدەك قىياسىمىز بەلكىم ئوقۇرمەنلەرگە قىزىق تۇيۇلار. روسۇلنىڭ ئىلگىرىكى «زىندانىدىكى خەتلىرى» (يەنى «ئەفەسۇس، فىلىپپى ۋە كولوسسىدىكى جامائەتلەرگە ۋە فىلېمونغا يازغان تۆت خېتى) مىلادىيە 63-يىللىرىدا يېزىلغان، دەپ قارايمىز؛ بۇ خەتلەردە ئىپادىلىگەن ئىشەنچتىن قارىغاندا، ئۇ زىنداندىن قويۇپ بېرىلگەن، ئاندىن قايتىدىن تۇتۇلۇپ زىندانغا قامالغۇچە يەنە بىرنەچچە قېتىم ئۇزۇن سەپەرگە چىققان.

ئۇنىڭ قويۇپ بېرىلگەندىن كېيىن قىلغان بەزى سەپەرلىرىنى خەتلىرىدىكى بەزى سۆزلەردىن ئېنىقلىغىلى بولىدۇ. ئۇلار توغرىسىدىكى قىياسىمىز تۆۋەندىكىدەك. ئوقۇرمەنلەر ئۆزى بەلكىم پاۋلۇسنىڭ كېيىنكى يىللىرىدىكى ۋەقەلەر توغرۇلۇق باشقا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتلارنى خەتلىرىدىكى تەپسىلاتلاردىن بايقىشى مۇمكىن.

(1) زىنداندىن قويۇپ بېرىلىپ مەلۇم مەزگىلدىن كېيىن كرېت ئارىلىغا بېرىپ، قېرىنداشلىرى تىتۇسنى شۇ يەردە قالدۇرىدۇ («تىت.» 5:1)

(2) ئاندىن ئەفەسۇس شەھىرىگە بېرىپ بىر مەزگىل تۇرۇپ ئاندىن تىموتىينى شۇ يەردە قالدۇرىدۇ («1تىم» 4:3)

(3) شۇ يەردىن قېرىنداشلىرى فىلېموننى يوقلاش ئۈچۈن كولوسسى شەھىرىگە بارغان بولۇشى مۇمكىن («فىلم.» 22:1)

(4) ئۇ ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارىدۇ. شۇ يەردە ئۇ چوقۇم فىلىپپى شەھىرىدىكى جامائەتنى يوقلىغان بولسا كېرەك («فىل.» 24:2).

(5) ماكېدونىيە ئۆلكىسىدە بولغان ۋاقتىدا ئۇ ئەفەسۇستا قالدۇرۇلغان تىموتىيغا بىر پارچە خەت، كرېتتە قالدۇرۇلغان تىتۇسقا بىر پارچە خەت يازىدۇ. تىتۇسقا يازغان خېتىدە ئۇ نىكوپولىس شەھىرىدە قىشنى ئۆتكۈزمەكچى بولغانلىقىنى ئېيتىدۇ («تىت.» 12:3). بۇ شەھەر گرېتسىيەنىڭ غەربىي تەرىپىدىكى ئېپىرۇس ئۆلكىسىدىكى دېڭىز بويىغا جايلاشقانىدى. ئۇ شۇ يەردە تۇرۇپ تىتۇستىن يېنىمغا كەل، دەپ تەلەپ قىلغانىن كېيىن، تىتۇس شۇنداق قىلغان بولسا كېرەك («تىت.» 12:3).

(6) پاۋلۇس ئىلگىرى رىمدىكى جامائەتكە يازغان خېتىدە، ئىسپانىيەگە بېرىپ شۇ يەردە خۇش خەۋەرنى تارقىتىمەن دېگەن كۈچلۈك ئۈمىدىنى بىلدۈرگەنىدى. شۇ ئارزۇسىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن شۇ قىشتىن كېيىنكى ئەتىيازدا (قىشتا «ئوتتۇرا دېڭىز»دا دېڭىز بىلەن مېڭىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى) ئىسپانىيەگە ئۇزۇن سەپەر قىلغان بولسا كېرەك. كېيىنكى ئەسىردە كلېمەنت ئىسىملىك بىر تەلىم بەرگۈچى كورىنتتىكى جامائەتكە خەت يېزىپ: «قېرىندىشىمىز روسۇل پاۋلۇس ئىمپېرىيەنىڭ غەربىدىكى ئەڭ چەت رايونلاردا خۇش خەۋەر تارقاتتى» دەپ گۇۋاھلىق بەردى. «ئەڭ چەت رايونلار» بەلكىم پەقەت ئىسپانىيە ئەمەس، بەلكى گائۇل ياكى ھەتتا برىتانىيە (ئەنگلىيە)نىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

(7) ئىسپانىيەدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئۇ ۋەدە بەرگىنىدەك تىموتىينى يوقلاش ئۈچۈن چوقۇم ئەفەسۇس شەھىرىگە سەپەر قىلىدۇ («1تىم» 14:3، 15)

(8) ئۇ شۇ رايوندا تۇرغان مەزگىلدە يېقىن ئەتراپتىكى شەھەر مىلېتۇسقا بارغان بولسا كېرەك. شۇ يەردە قېرىنداش تروفىمۇس كېسەل بولۇپ قالغاچقا، پاۋلۇسنىڭ ئۇنى شۇ يەردە قالدۇرۇشتىن باشقا ئامالى بولمىغاندۇ؛ شۇ چاغدا ئۇ كورىنتتىكى جامائەت بىلەنمۇ ئالاقىلاشقان («2تىم» 20:4).

(9) ئەفەسۇستىن ئۇ تروئاس شەھىرىگە بارىدۇ. بەلكىم ئۇ شەھەرنىڭ ئەتراپىدا يۈرگىنىدە رىم ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن قولغا ئېلىنغان بولسا كېرەك (بۇ ئىش بەلكىم بىرسىنىڭ قارا چاپلىشى بىلەن — مىسكەر ئىسكەندەر تەرىپىدىن بولۇشى مۇمكىن — «2تىم» 4:14-15) . شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا يېپىنچا ۋە كېرەكلىك نەرسىلىرىنى ئۆزى بىلەن ئېلىپ كېتىشكە پۇرسەت چىقمىغان («2تىم» 4:13).

(10) شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس كىشەنلەنگەن مەھبۇس ھالىتىدە رىم شەھىرىگە كەلدى. شۇ چاغدا ساراڭ ئىمپېراتور نېرو مەسىھ ئېتىقاتچىلىرىغا قاتتىق زىيانكەشلىك قىلماقتا ئىدى. ۋاقىت مىلادىيە 68-يىلى ئىدى. ئۇ چاغدا پاۋلۇس زىنداندا تىموتىيغا ئۇشبۇ خەتنى يازدى.

پاۋلۇس رىمدا ئالدىنقى قېتىم مەھبۇس بولغان ئاخىرقى ئىككى يىلدا نەزەربەنت ئاستىدا بولۇپ، ئۆزى ئىجارىگە ئالغان ئۆيدە تۇرغان. بىراق ئۇ ھازىر قورقۇنچلۇق زىنداندا ياتىدۇ. ئۇ زىنداندىكى سوغۇق كامېرغا سولاقلىق بولۇپ تىموتىيدىن كەلگىنىدە يېپىنچىسىنى ئالغاچ كېلىشىنى تەلەپ قىلىدۇ (4:13). ئۇنىڭغا بىرىنچى قېتىملىق سوت قىلىندى. ئىككىنچى قېتىملىق سوت قىش پەسلىدە ياكى ئۇنىڭدىن سەل كېيىنلا بېكىتىلگەن بولسا كېرەك (4:21). بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ كۈتكىنىدەك بولدى؛ رەببىمىز ئەيسا خېلى بالدۇر ئۇنىڭغا ئايان قىلغىنىدەك، ئۇ رىم ئىمپېرىيەسى ئالىي سوتىدا گۇۋاھلىق بېرىشى كېرەكلىكىنى («روس.» 23:11) ۋە رەببىنىڭ نامى ئۈچۈن شۇنچە كۆپ ئېغىر ئىشلارنى باشتىن ئۆتكۈزۈشى كېرەكلىكىنى بىلدى («روس.» 9:16). شۇنىڭ بىلەن ئۇ پات ئارىدا ئىمپېراتورلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ رەھىمسىز بولغان «ئالۋاستى نېرو» ئالدىدا ئۆلۈمگە مەھكۇم قىلىنىدىغانلىقىنى بىلدى (4:6).

ئەمدى ئۆلۈمگە يۈزلەنگەن بۇ ئادەم نېمە توغرۇلۇق يازىدۇ؟ ئۇ ئۆزىنىڭ ھاياتى ھەم روھىنىڭ رەب ئەيسانىڭ قولىدا ئىكەنلىكىگە ھېچ گۇمانى يوق ئىدى. بۇ خېتىدە ئىپادىلەنگەن چوڭ غەملىرىنى ئۈچ دېيىشكە بولىدۇ: —

(1) خۇدا ئۆزىگە تاپشۇرغان «ئامانەت» بولغان قىممەتلىك ئۇلۇغ ھەقىقەتلەرنىڭ ساقلىنىشى؛

(2) ئۆز كۆندىكى ئالەمشۇمۇل جامائەتنىڭ ساق-سالامەت بولۇشى ۋە ئالغا بېسىشى؛

(3) ھالاكەتكە كېتىۋاتقان، خۇش خەۋەرنى تېخى ئاڭلىمىغانلارغا ۋە شۇنىڭدەكلەرگە ئۇنى جاكارلاش. پاۋلۇس ئۆزى دۇنيادىن كېتىش ئالدىدا تۇرغاچقا، بۇلارنىڭ مەسئۇلىيىتىدىن چوڭراق بىر قىسمى تىموتىينىڭ ئۈستىگە چۈشەتتى.

(1) «ئامانەت» بولغان ھەقىقەتلەرنىڭ ساقلىنىشى — دېمەك، ئۇنىڭ جامائەتنىڭ ئۇلارنى قولدىن بەرمەسلىكىگە بولغان غېمى. بۇ قىممەتلىك ھەقىقەتلەر پاۋلۇسقا «ئېشىپ تاشقان ھالدا» تاپشۇرۇلغان. ئۇلار «خۇش خەۋەر»دە يەكۈنلەنگەن خۇدانىڭ تولۇق نىجات پىلانى، مەسىھنىڭ ئۆز سالاھىيىتى، مەسىھ ۋە جامائىتى، يەھۇدىي خەلقى ۋە يىڭى ئاسمان-زېمىن توغرۇلۇق قىممەتلىك ۋەھىيلەردىن ئىبارەت. پاۋلۇس ئۇلارنىڭ ساقلىنىشىغا ئىشىنىدۇ (9:1) ۋە تىموتىيغا ئاۋۋال ئۆزى بۇ «ئامانەت»نى چىڭ تۇتۇپ قولدىن بەرمەسلىكنى، ئاندىن بۇ ئامانەتنى تاپشۇرغۇدەك باشقا «سادىق ئادەملەر»نى تېپىشنى جېكىلەيدۇ. بۇنداق ئادەملەر ئۆزلىرى ئامانەتنى باشقىلارغا تاپشۇرالايدۇ؛ شۇنداق قىلىپ بۇگۈنگە قەدەر بۇ «ئامانەت» ساقلىنىپ كەلمەكتە. بۇ ساقلىنىش پەقەت ئامانەتنىڭ «سادىق ئادەملەر»دىن «سادىق ئادەملەر»گە تاپشۇرۇلىشى بىلەن بولىدۇ؛ لېكىن ھەتتا «سادىق ئادەملەر» كەم بولسىمۇ، ھەربىر يېڭى دەۋردىكى ئېتىقادچىلار ئىنجىلدا ساقلىنىپ كەلگەن، روسۇللارنىڭ يازمىلىرى ئارقىلىق يەتكۈزۈلگەن بۇ قىممەتلىك ھەقىقەتلەرنى بايقاپ ئۆزلەشتۈرەلەيدۇ؛ پەقەت ئۇلار كەمتەرلىك بىلەن مۇقەددەس روھنىڭ يورۇتۇشلىرىنى ئىزدىسە شۇنداق بولىدۇ. چۈنكى مۇقەددەس روھنىڭ ئۆزى روسۇللارنى شۇلارنى يېزىشقا ۋەھىي بەرگۈچى ئەمەسمۇ؟

(2) ئالەمشۇمۇل جامائەتنىڭ ساق-سالامەت بولۇشى. پاۋلۇس بەش يىل ئىلگىرى تىموتىيغا بېشارەت بەرگەن ئىشلار — («ئېتىقادتىن يېنىش»، يەنى «چوڭ يېنىش» «1تىم» 4:1-5) ئالللىقاچان يۈز بېرىشكە باشلىغانىدى. ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، بىرىنچى خېتىنى يازغان ۋاقتتا (مىلادىيە 63-يىلى) پاۋلۇس تىموتىينى ئەفەسۇس شەھىرىدىكى چوڭ جامائەتكە قاراشقا قالدۇرغانىدى. شۇ چاغدا جامائەتتە نەچچە مىڭ ئادەم بولسا كېرەك؛ تىموتىينىڭ ۋەزىپىسى، ئۇلار ئارىسىدا پەيدا بولغان زىيانلىق تەلىملەرگە رەددىيە بېرىش ۋە جامائەت ئالدىدا ئۈلگە بولۇش، بولۇپمۇ «ئاقساقال»نىڭ قانداق يۈرۈش-تۇرۇشى كېرەكلىكىنى كۆرسىتىشتىن ئىبارەت ئىدى. شۇ خەتتە تىموتىينىڭ ئەفەسۇس جامائىتىگە ئاقساقال دەپ بېكىتىلگەنلىكى ئېيتىلمايدۇ؛ ئۇنىڭ مەسئۇلىيىتى مۇمكىن

بولسا شۇ يەردە بىر مەزگىل تۇرۇپ، مۇۋاپىق ئادەملەرنى تېپىپ ئاقساقاللىقا بېكىتىش ئىدى. مۇنداق كۆيۈمچان پەرۋىشلەر بولغان بولسىمۇ، «كىچىك ئاسىيا» (ھازىرقى تۈركىيە) دىكى جامائەتلەر قالايمىقانچىلىققا چۆمۈپ كەتكەن بولسا كېرەك. كۆپىنچىسى پاۋلۇستىن ۋاز كەچكەن (15:1)؛ ئەمما پاۋلۇس ئۆزى ئۇلارنى چەتكە قېقىپ تاشلىغىنى يوق؛ ئۇ ئۇلار مېنى چەتكە قاقتى دېگىنى بىلەن، ئۇلارغا كەڭ قورساقلىق قىلىپ، مەسىھنى چەتكە قاقتى، دېمەيدۇ. شۈبھىسىزكى «كىچىك ئاسىيا»دىكىلەر ئارىسىدا پاۋلۇسنى سۆيىدىغانلار يەنە بار ئىدى؛ (16:1-ئايەتتە تىلغان ئېلىنغان) ئونېسىفور شۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىرى ئىدى.

پاۋلۇس بەربىر يۇقىرىقى كەڭچىلىك بىلەن ئاسىيادىكى كۆپ جامائەتلەرنىڭ مۇشۇنداق ئەھۋالىغا قارىماي تىموتىينى جامائەتكە قارىغۇچى ۋە تەلىم بەرگۈچى بولۇش سۈپىتىدە جاپا تارتىپ، خۇدانىڭ خەلقىنىڭ مالىمانچىلىقتىن خالىي بولۇشى ئۈچۈن ياردەمدە بولۇپ مۇھەببەت ئىچىدە ئۇلارغا ھەقىقەتنى مۇرەسسەسىز ھالدا جاكارلاشقا رىغبەتلەندۈرىدۇ (24:2).

(3) خۇش خەۋەرنى ھالاكەتكە كېتىۋاتقانلارغا جاكارلاش. جامائەت مالىمانچىلىقتا، جىددىي ياردەمگە موھتاج بولغان چاغلاردا خۇش خەۋەرنى تېخى ئاڭلىمىغان، جامائەتنىڭ سىرتىدا تۇرغانلارنى ئۇنتۇشنىڭ خەۋپى بار، ئەلۋەتتە. پاۋلۇس تىموتىيغا مەسىھنى جاكارلاشتىكى ھەرقانداق پۇرسەتنى قولدىن بەرمەسلىككە رىغبەتلەندۈرىدۇ؛ خۇدا ئۇنىڭغا شۇنداق قىلىشقا ئالاھىدە بىر روھىي ئىلتىپات بەرگەندىن كېيىن تېخىمۇ شۇنداق قىلىشى كېرەك (6:1-8).

بۇ ئىشلار ۋە ھازىرقى زامانىمىزدىكى قىيىنچىلىقلاردا ئىلھام-كۈچ بېرىدىغان بەزى ھەقىقەتلەر ئۈستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە يەنە توختىلىمىز.

مەزمۇن: ـ

1ـباب: «خۇش خەۋەر»نىڭ ئامانىتىنى قولدىن بەرمەسلىكنى تاپىلاش؛ (14:1نى كۆرۈڭ)

2ـباب: «خۇش خەۋەر» ئۈچۈن ئازاب-ئوقۇبەتكە چىداشنى تاپىلاش؛ (3:2، 8ـ9نى كۆرۈڭ)

3ـباب: «خۇش خەۋەر»دە داۋاملىق تۇرۇشنى تاپىلاش؛ (13:3ـ14نى كۆرۈڭ)

4ـباب: «خۇش خەۋەر»نى جاكارلاشنى تاپىلاش؛ (1:4ـ2نى كۆرۈڭ)

«تىموتىيغا (2)»

(روسۇل پاۋلۇسنىڭ تىموتىيغا يازغان ئىككىنچى مەكتۇپى)

1

2-1 مەسىھ ئەيسادا ۋەدە قىلىنغان ھاياتنى ئېلىپ بېرىش ئۈچۈن،
خۇدانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى بولغان مەنكى
پاۋلۇستىن سۆيۈملۈك بالام تىموتىيغا سالام[1]: خۇدائاتىمىزدىن ۋە رەببىمىز مەسىھ
ئەيسادىن ساڭا مېھىر-شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!
3 مەن ئاتا-بوۋىلىرىمنىڭ ئىزىنى بېسىپ ساپ ۋىجدانىم بىلەن خىزمىتىنى
قىلىۋاتقان خۇداغا تەشەككۈر ئېيتىمەن، چۈنكى كېچە-كۈندۈز دۇئالىرىمدا
سېنى توختاۋسىز ئەسلەپ تۇرىمەن؛ 4 كۆز ياشلىرىڭنى ئەسلىگىنىمدە،
شادلىققا چۆمۈشۈم ئۈچۈن سەن بىلەن يەنە دىدارلىشىشقا قاتتىق تەلپۈنۈپ
يۈرمەكتىمەن؛ 5 چۈنكى سېنىڭدە بولغان ساختىلىقسىز ئېتىقاد ئېسىمدىن
چىقمايدۇ. بۇ ئېتىقاد ئەڭ ئاۋۋال موماڭ لوئىستا، ئاندىن ئاناڭ ئەۋنىكىدە بار
بولغان، ئەمدى ھازىر سەندىمۇ بار ئىكەن دەپ خاتىرجەمدۇرمەن.
6 شۇنىڭ ئۈچۈن مەن شۇنى قايتىدىن ساڭا ئەسلىتىمەنكى، قوللىرىمنى
ئۈچاڭغا قويۇشۇم بىلەن سەندە بولغان، خۇدا ساڭا تەقدىم قىلغان ئىلتىپاتنى
قايتىدىن يالقۇنلىتىپ جارى قىلغىن[2]. 7 چۈنكى خۇدا بىزگە قورقۇنچاقلىقنىڭ
روھىنى ئەمەس، بەلكى بىزگە كۈچ-قۇدرەتنىڭ، مېھرى-مۇھەببەتنىڭ

---

1 دېمىسەكمۇ، تىموتىي پاۋلۇسنىڭ «روھىي جەھەتتە» ئوغلى ئىدى.

2 «قوللىرىمنى ئۈچاڭغا قويۇشۇم بىلەن سەندە بولغان، خۇدا ساڭا تەقدىم قىلغان ئىلتىپات» — ئىشىنىمىزكى، بۇ دەل 1-خەتتە (4:14-15) تىلغا ئېلىنغان روھىي ئىلتىپاتتىن باشقا ئىش ئەمەس. «قوشۇمچە سۆز»نىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

ۋە سالماقلىقنىڭ روھىنى تەقدىم قىلدى. 8 شۇڭا رەببىمىز ھەققىدىكى
خەۋەر-گۇۋاھلىقتىن، ياكى ئۇنىڭ مەھبۇسى بولغان مەندىن نومۇس قىلما[3].
ئەكسىچە، خۇدانىڭ كۈچ-قۇدرىتى بىلەن خۇش خەۋەرنى جاكارلاش يولىدىكى
خارلىق-مۇشەققەتنى ئۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق تارتقىن[4]؛ 9 خۇدا بىزنى
ئۆز ئەمەللىرىمىزگە ئاساسەن ئەمەس، بەلكى ئۆز مۇددىئاسى ۋە مېھىر-
شەپقىتىگە ئاساسەن قۇتقۇزۇپ، پاك-مۇقەددەس چاقىرىقى بىلەن چاقىردى؛
ئۇنىڭ بۇ مېھىر-شەپقىتى ھەممە دەۋر-زامانلاردىن ئىلگىرىلا مەسىھ ئەيسادا
بىزگە بېغىشلانغاندۇر؛ 10 لېكىن بۇ مېھىر-شەپقەت قۇتقۇزغۇچىمىز ئەيسا
مەسىھنىڭ كېلىشى بىلەن ھازىر ئايان بولدى؛ ئۇ ئۆلۈمنى بىكار قىلىۋېتىپ،
خۇش خەۋەر ئارقىلىق ھاياتلىق ۋە چىرىماسلىقنى يورۇقلۇقتا ئايان قىلدى.
11 مەن بولسام ئەللەرگە[5] بۇ خۇش خەۋەرنىڭ جاكارچىسى، روسۇلى ۋە
تەلىم بەرگۈچىسى بولۇپ تەيىنلەنگەن. 12 مەن شۇ سەۋەبتىن ھازىرقى بۇ
خارلىق-مۇشەققەتلەرنى تارتماقتىمەن. لېكىن بۇنىڭدىن نومۇس قىلمايمەن؛
چۈنكى مەن كىمگە ئېتىقاد قىلغانلىقىمنى بىلىمەن ھەمدە ئۇنىڭ ماڭا
تاپشۇرغان ئامانىتىنى شۇ كۈنگىچە ساقلىيالايدىغانلىقىغا قادىر ئىكەنلىكىگە
ئىشەندۈرۈلدۇم.[6] 13 مەندىن ئاڭلىغان ساغلام تەلىم سۆزلىرىنىڭ نەمۇنىلىك

---

[3] پاۋلۇس بۇ مەكتۇپنى يازغاندا رىمدىكى زىنداندا ياتاتتى. شۈبھىسىزكى، رىملىقلار پاۋلۇسنى «بىزنىڭ مەھبۇسىمىز» دەپ ئويلايتتى — لېكىن پاۋلۇس ئىشنى باشقىچە قارايتتى. رىملىقلارنىڭ ئۇنى قولغا ئېلىپ تۈرمىگە تاشلىغىنى خۇدانىڭ ئىرادىسى بولۇپ، شۇ ئىش بىلەن «يات ئەللىكلەر»دىن بولغان ئىشەنگۈچىلەرنىڭ كۆپ پايدا كۆرىدىغانلىقىغا پاۋلۇسنىڭ كۆزى يەتكەن؛ شۇنىڭ بىلەن ئۇ «مەن رەببىنىڭ مەھبۇسى» دەيدۇ.

[4] «خۇش خەۋەرنى جاكارلاش يولىدىكى خارلىق-مۇشەققەتنى ئۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق تارتقىن» — گرېك تىلىدا بەلكىم «ئۆز ھەسسەڭ بويىچە بىرگە تارتقىن» دېگەن مەنىنى بىلدۈرۈشى مۇمكىن. دېمەك، ھەر دەۋردە ئېتىقادچىلار تارتىشقا تېگىشلىك ئوقۇبەت-مۇشەققەت بار؛ تىموتىينىڭ پاۋلۇس (ۋە باشقا ئېتىقادچىلار) بىلەن بىرگە مەلۇم دەرىجىدە «ئۆز ھەسسىسى بويىچە» ئوقۇبەت-مۇشەققەت تارتىشىغا توغرا كېلىدۇ.

[5] «ئەللەر» — «يات ئەللىكلەر»، «يەھۇدىي ئەمەسلەر».

[6] «ماڭا تاپشۇرۇلغان ئامانەتنى» — بىزنىڭچە خۇدا پاۋلۇسقا جامائەتنى دەپ تاپشۇرغان نۇرغۇنلىغان قىممەتلىك ۋەھيىلەرنى كۆرسىتىدۇ. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.
«شۇ كۈن» — ئەيسا دۇنياغا قايتىدىغان كۈننى كۆرسىتىدۇ. پاۋلۇسنىڭ كۆزقارىشىدا پەقەت بىرلا

بىر ئۈزۈندىسىنى ساقلاپ، مەسىھ ئەيسادا بولغان مۇھەببەت ۋە ئېتىقاد بىلەن چىڭ تۇتقىن؛ 14 بىزدە ماكانلاشقان مۇقەددەس روھقا تايىنىپ ساڭا تاپشۇرۇلغان شۇ گۈزەل ئامانەتنى[7] ساقلا.

15 سەن بىلگىنىڭدەك، ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ[8] ھەممىسى دېگۈدەك مەندىن يۈز ئۆرىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا فىگېلۇس ۋە خېرموگېنېسمۇ بار. 16 رەب ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە رەھىم-شەپقەت كۆرسەتكەي. چۈنكى ئۇ مېنىڭ مەھبۇس بولغانلىقىمدىن[9] ھېچ نومۇس قىلماي كۆپ قېتىم مېنى يوقلاپ سۆيۈندۈردى. 17 ئۇ رىم شەھرىگە كەلگىنىدە مېنى تاپقۇچە كۆپ ئىزدەپ ئاۋارە بولۇپتۇ. 18 رەب شۇ كۈنىدە[10] ئۇنى ئۆزىدىن رەھىم-شەپقەتكە مۇيەسسەر قىلغاي؛ ئۇنىڭ ئەفەسۇس شەھرىدە ماڭا كۆرسەتكەن خىزمەتلىرىنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىسەن.

كۈن مۇھىمدۇر، ئۇ دائىم ئۇ كۈننى نەزەردە تۇتۇپ ئۇنى «شۇ كۈن» دەيدۇ.

ئۇشبۇ ئايەتنىڭ ئاخىرقى جۈملىسىنى «ھەمدە مېنىڭ خۇداغا ئامانەت قىلغانلىرىمنى رەببىمىز قايتا كەلگەن كۈنگىچە («شۇ كۈنگىچە») چوقۇم قوغدايدىغانلىقىغا ئىشىنىمەن» دەپ چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ.

7 يۇقىرىدا 12-ئايەتتىكى ئىزاھاتتا ئېيتقىنىمىزدەك، «ساڭا تاپشۇرۇلغان گۈزەل ئامانەت» مۇقەددەس روھ جامائەتكە يەتكۈزمەكچى بولغان، خۇدا ئۆزىنىڭ نىجاتلىق پىلانى ۋە جامائەت توغرۇلۇق ۋەھيي قىلىنغان نۇرغۇنلىغان قىممەتلىك ھەقىقەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

8 بۇ يەردىكى «ئاسىيا ئۆلكىسى» ھازىرقى تۈركىيەنىڭ غەربىي قىسمىنى كۆرسىتىدۇ. «ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلار» شۇ يەردە تۇرۇۋاتقان ئېتىقادچىلارنى كۆرسىتىدۇ؛ بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى پەقەت رىم شەھرىدە تۇرغان، ئەسلىدە زىنداندا ياتقان پاۋلۇسقا مەدەت بېرىمىز دەپ ۋەدە بەرگەن ئاسىيا ئۆلكىسىدىن كەلگەن بەزى قېرىنداشلارنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. گرېك تىلىدا «ئاسىيا ئۆلكىسىدە («ئۆلكىسىدىن» ئەمەس) بولغانلارنىڭ ھەممىسى مەندىن يۈز ئۆرىدى» دېيىلگەچكە، بىز ئۇنداق قارىمايمىز. بۇ مۇھىم ۋەقە توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

9 «مەھبۇس بولغانلىقىمدىن» گرېك تىلىدا «مېنىڭ زەنجىر-كىشەنلىرىمدىن...» دېگەن سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

10 «شۇ كۈنى» — ئەيسا دۇنياغا قايتىدىغان كۈننى كۆرسىتىدۇ. 12-ئايەتتىكى ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

مۇشەققەتكە قارىماي رەبنىڭ خىزمىتىدە بولۇش

2

1 شۇڭا ئەي ئوغلۇم، سەن مەسىھ ئەيسادا بولغان مېھىر-شەپقەتكە تايىنىپ كۈچلۈك بول؛ 2 ۋە سەن كۆپ گۇۋاھچىلار ئالدىدا مەندىن ئاڭلىغانلىرىڭنى[11] ھەم ئىشەنچلىك ھەمدە باشقىلارغىمۇ تەلىم بېرەلەيدىغان ئادەملەرگە ئامانەت قىلغىن. 3 ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى جەڭچىسى بولۇش سۈپىتىدە، خارلىق-مۇشەققەتنى ئۆز ھەسسەڭ بويىچە ئورتاق[12] تارتقىن. 4 جەڭچى بولغان كىشى ئۆزىنى ئەسكەرلىككە تىزىملىغان سەردارىنى رازى قىلىش ئۈچۈن ئادەتتىكى تۇرمۇش ئىشلىرىنى ئۆزىگە ھەلەك قىلىۋالماسلىقى كېرەك. 5 مۇسابىقىگە قاتناشقان تەنھەرىكەتچىمۇ مۇسابىقە قائىدىلىرىگە[13] رىئايە قىلمىسا، غەلىبە تاجىغا ئېرىشەلمەيدۇ. 6 ئەجىر سىڭدۈرگەن دېھقان ھوسۇلدىن بىرىنچى بولۇپ بەھرىمەن بولۇشى تېگىشلىكتۇر. 7 بۇ سۆزلىرىم ئۈستىدە ياخشى ئويلا، شۇنىڭ بىلەن رەب ساڭا ھەممە ئىشتا يورۇتىدۇ.

8 سەن داۋۇتنىڭ نەسلى[14] بولغان، ئۆلۈمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھنى مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر بويىچە ئېسىڭدە چىڭ تۇت[15]. 9 بۇ خۇش خەۋەرنى دەپ كۆپ خارلىق-مۇشەققەت چېكىپ، ھەتتا جىنايەتچى

---

[11] نېمىشقا پاۋلۇس «كۆپ گۇۋاھچىلار ئالدىدا مەندىن ئاڭلىغانلىرىڭ» دەيدۇ؟ بۇ «گۇۋاھچىلار»نىڭ نېمە ئەھمىيىتى بار؟ ئويلىشىمىزچە: (1) گەرچە ئېتىقادتا كۆپ «چوڭقۇر سىرلار» بولسىمۇ، بۇ سىرلارنىڭ ھەممىسى توغرۇلۇق ئىنجىلدىن ئېنىق كۆرگىلى بولىدۇ؛ ھەقىقىي ئېتىقادتا ھېچقانداق «مەخپىي تەلىم»لەر ۋە «ئاز ساندىكى ئالاھىدە ئادەملەرگە ۋەھيي قىلىنغان» تەلىملەر يوقتۇر؛ (2) مۇشۇ ئېتىقادچى گۇۋاھچىلار پاۋلۇس ۋە باشقا روسۇللارنىڭ تەلىملىرىنىڭ بىرخىل ئىكەنلىكىگە ئىسپات بېرەلەيتتى.

[12] (8:1دە ئېيتىلغاندەك) «ئۆز ھەسسەڭ بويىچە تارتقىن» — گرېك تىلىدا «ئۆز ھەسسەڭ بويىچە بىرگە تارتقىن». دېمەك، ھەر دەۋردە ئېتىقادچىلار تارتىشقا تېگىشلىك خارلىق-مۇشەققەت بار؛ تىموتىينىڭ پاۋلۇس (ۋە باشقى ئېتىقادچىلار) بىلەن بىرگە مەلۇم دەرىجىدە خارلىق-مۇشەققەت تارتىشىغا توغرا كېلىدۇ.

[13] «مۇسابىقە قائىدىلىرى» — كونا زامانلاردا بۇ «قائىدىلەر» ھەم مۇسابىقىنىڭ ئۆزىنى ۋە مۇسابىقىگە بولغان تەييارلىق-تەربىيىلەشلىرىنىمۇ باشقۇراتتى.

[14] «داۋۇت» — داۋۇت پادىشاھ-پەيغەمبەر، ئەلۋەتتە.

[15] بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

ھېسابلىنىپ كىشەنلىنىپ ياتىمەن. ھالبۇكى، خۇدانىڭ سۆز-كالامى ھېچ كىشەنلەنمەيدۇ! [10] ئەمدى مەن دەل شۇ سەۋەبتىن، خۇدا تاللىغان بەندىلەرنىڭ مەسىھ ئەيسادا بولغان نىجاتقا مەڭگۈلۈك شان-شەرەپ بىلەن ئېرىشىشى ئۈچۈن ھەممە ئىشقا بەرداشلىق بېرىمەن.
[11] تۆۋەندىكى بۇ سۆزلەر ئىشەنچلىكتۇر: —

«ئۇنىڭ[16] بىلەن بىللە ئۆلگەنىكەنمىز،
ئۇنىڭ بىلەن ھاياتتا بىللە ياشايمىز.
[12] قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بەرسەك،
ئۇنىڭ بىلەن بىللە ھۆكۈم سۈرىمىز.
بىز ئۇنىڭدىن تانساق،
ئۇمۇ بىزدىن تانىدۇ.
[13] بىز ئۇنىڭغا ساداقەتسىزلىك قىلساقمۇ، ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكتۇر؛
چۈنكى ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تانالمايدۇ[17]».

خۇدانى خۇرسەن قىلىدىغان خىزمەتكار

[14] بۇ ئىشلارنى داۋاملىق قېرىنداشلارنىڭ سەمىگە سېلىپ، ئۇلارنى رەب ئالدىدا بىمەنە سۆزلەر ئۈستىدە تالاش-تارتىش قىلماسلىقنى ئەستايىدىللىق بىلەن ئاگاھلاندۇرغىن. بۇنداق تالاش-تارتىشلارنىڭ ھېچقانداق پايدىسى بولمايلا قالماي، بەلكى ئاڭلىغۇچىلارنى نابۇت قىلىدۇ. [15] ئۇستا تىكىمچى رەختنى توغرا پىچقاندەك ھەقىقەت سۆزىنى دۇرۇس چۈشەندۇرۇپ، ئۆزۈڭنى خۇدا ئالدىدا تەستىقلانغۇدەك، يەرگە قاراپ قالمايدىغان ماھىر بىر خىزمەتكار قىلىپ كۆرسىتىشكە ئىنتىلىپ كۈچۈڭ قويغىن؛ [16] لېكىن ئىپلاس، قۇرۇق گەپلەردىن نېرى تۇر. چۈنكى بۇنداق گەپلەرنى قىلغۇچىلار بەربىر تېخىمۇ

[16] «ئۇنىڭ بىلەن» — مەسىھ بىلەن، ئەلۋەتتە.
[17] ياكى «ئۇ چوقۇم ئۆزىنىڭ سۆزىدە تۇرماي قالمايدۇ». بۇ مۇھىم سۆز توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

ئخلاسسزلققا چۈمۈپ كېتىدۇ[18]. 17 مۇشۇنداقلارنىڭ گەپلرى خۇددى
مەرەزدەك تېزلا يامراپ كېتىدۇ[19]. خمېنېيۇس ۋە فلېتوسلار مانا شۇنداقلارنىڭ
ئچىدىكى ئككسىدۇر؛ 18 ئۇلار ھەقىقەتتىن چەتنەپ[20]، ئۆلگەنلەرنىڭ
تىرلىشى دېگەن بۇ ئىش ئاللىقاچان يۈز بېرىپ بولدى، دەيدۇ[21]، شۇنداقلا
بەزىلەرنىڭ ئېتىقادىنى غۇلىتىدۇ.
19 ھالبۇكى، خۇدانىڭ مەزمۇت ئۇلى چىڭ تۇرماقتا. ئۇنىڭ ئۈستىگە
مۆھۈر بىلەن: «رەب ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى تونۇيدۇ» ۋە «رەبنىڭ مۇبارەك
نامىنى لەۋزىگە ئالىدىغانلارنىڭ ھەممىسى رەزىللىكتىن قول ئۈزسۇن» دەپ
مۆھۈرلەنگەندۇر[22]. 20 باي-باياشات ئادەمنىڭ ئۆيىدە پەقەت ئالتۇن ۋە كۈمۈش
قاچا-قۇچىلارلا ئەمەس، ياغاچ، ساپال قاچىلارمۇ بولىدۇ. قاچا-قۇچىلارنىڭ
بەزىلىرى ئەتىۋارلىنىدۇ، بەزىلىرى پەس كۆرۈلىدۇ. 21 ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى
ئۇنداقلارنىڭ كىرىدىن تازىلاپ خالىي قىلسا، ئۇ مۇقەددەس قىلىنغان،
خوجايىنىمىزغا يارايدىغان قاچىدەك، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلارغا تەييار
بولىدۇ[23].

---

[18] «بۇنداق (كىشىلەر)... تېخىمۇ ئخلاسسزلققا چۈمۈپ كېتىدۇ» گرېك تىلىدا «بۇنداق (كىشىلەر)... تېخىمۇ ئخلاسسزلققا ئالغا باستۇرىدۇ» دېگەن كىنايىلىك، ھەجۋىي سۆزلەر بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

[19] «يامراپ كېتىدۇ» — گرېك تىلىدا «ئوت-چۆپلەرنى يەپ كېتىدۇ» دەپ ئىپادىلىنىدۇ. روسۇل پاۋلۇس شۇ سۆزى بىلەن: بۇلارنىڭ گەپلرى «خۇدانىڭ قويلىرى» بولغان ئېتىقادچىلار ئىستېمال قىلىشى كېرەك بولغان «ئوزۇق»نى، يەنى «ساغلام تەلىم»نى يوققا چىقىرىدۇ، دەپ پۈرىتىدۇ.

[20] گرېك تىلىدا: «ھەقىقەتنى نىشان قىلماي (چەتنەپ كېتىپ)...»

[21] «تىرلىش دېگەن بۇ ئىش ئاللىقاچان يۈز بېرىپ بولدى» — بۇ بىدئەت تەلىمنىڭ مەنىسى بەلكىم تۆۋەندىكى ئككى خىل خاتا قاراشنىڭ بىرى بولۇشى كېرەك: — (1) «ئادەملەر ئەيسا مەسىھكە ئېتىقاد قىلغاندا، ئۇنىڭ روھى ئاللىقاچان ئەيسا مەسىھ بىلەن بىللە ئۆلۈپ تىرلىدۇ (بۇ گەپ مۇشۇ يەرگىچە ھەقىقەت، ئەلۋەتتە). ئەمدى تىرلىش پەقەت شۇ روھىي جەھەتتە بولۇپ، كەلگۈسىدە تەن جەھەتتە بولمايدۇ»، ياكى: (2) «بىز ئەيسا مەسىھكە ئىشەنگەنلەردە سۇغا ۋە روھقا چۆمۈلدۈرۈلگەندىن كېيىن بىزنىڭ «تىرىلگەن تەن»ىمىز بار بولىدۇ. شۇڭا ھازىرقى تېنىمىز كېسەل بولمايدۇ، ھېچ ئۆلمەيدۇ».

[22] بۇ مۇھىم ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

[23] «خوجايىنىمىز» — ئىگىمىز، ئەلۋەتتە. بۇ مۇھىم ئايەت توغرلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

22 شۇڭلاشقا، ياشلىقنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىدىن ئۆزۈڭنى قاچۇرغىن، پاك
قەلب بىلەن رەبگە نىدا قىلغۇچى بىلەن بىللە ھەققانىيلىق، ئىشەنچ-ئېتىقاد،
مېھىر-مۇھەببەت ۋە تىنچ-خاتىرجەملىكنى قوغلىشىپ ئىزدە. 23 لېكىن
ئەخمىقانە، بىلىمسىزلىكتىن چىققان تالاش-تارتىشلارغا ئارىلىشىشنى
رەت قىل، چۈنكى بۇنداق ئىشلارنىڭ جېدەل تېرىيدىغانلىقىنى بىلىسەن.
24ئەمدىلىكتە رەبنىڭ قۇلى جېدەللەشمەسلىكى، بەلكى ھەممە كىشىلەرگە
مۇلايىم-مېھرىبان، تەلىم بېرىشكە ماھىر، سەۋر-تاقەتلىك بولۇشى كېرەك؛
25 شۇنىڭ بىلەن ئۆز-ئۆزىگە قارشى بولغانلارغا[24] ئۇ خۇدا بەلكىم ئۇلارغا
ھەقىقەتنى تونۇپ يېتىشكە توۋا قىلدىغان قەلبنى بېرەر دەپ، مۆمىن-
مۇلايىملىق بىلەن نەسىھەت قىلسۇن؛ 26 بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۇيقۇسىنى
ئېچىپ، ئۆزلىرىنى ئۆز مۇددىئاسىغا ئەمەل قىلىشقا تۇتقۇن قىلغان ئىبلىسنىڭ
تۇزىقىدىن قۇتۇلالايدۇ[25].

ئاخىر زامان

3

1 ئەمما شۇنىمۇ بىلگىنكى، ئاخىر زامانلاردا ئېغىر كۈنلەر[26] بولىدۇ.
2ئۇ چاغدىكى ئىنسانلار ئۆزىنىلا ئويلايدىغان، پۇلپەرەس، مەنمەنچى،
ھاكاۋۇر، كۇپۇرلۇق قىلىدىغان، ئاتا-ئانىسىنىڭ سۆزىنى تىڭشىمايدىغان،
تۇزكور، ئىپلاس، 3 كۆيۈمسىز، كەچۈرۈمسىز، تۆھمەتخور، ئۆزىنى تۇتالمايدىغان،
ۋەھشىي، خەير-ساخاۋەتلىككە دۈشمەن، 4 ساتقۇن، تەلۋە، شۆھرەتپەرەس،
ھۇزۇر-ھالاۋەتنى خۇدادىن ياخشى كۆرىدىغان، 5 سىرتقى قىياپەتتە ئىخلاسمەن
بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلىدىغان بولىدۇ.
بۇنداقلاردىن يىراق تۇر.[27] 6 چۈنكى ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى بەزىلەر ئۆيمۇ-ئۆي

24 «ئۆز-ئۆزىگە قارشى بولغانلارغا» دېگەن ئىبارە ئوقۇرمەنلەرگە غەلىتە تۇيۇلغىنى بىلەن، گرېك تىلىدا شۇنداق ئىپادىلىنىدۇ. دېمەك، ھەقىقەتنى جاكارلىغۇچىغا قارشى چىقىسا، ئەمەلىيەتتە ئۇ خۇدا ئۆزىگە قىلماقچى بولغان ياخشىلىقتىن مەھرۇم بولۇپ، ئۆز-ئۆزىگە قارشى چىققان بولىدۇ.

25 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «بۇنداق بولغاندا ئۇلار ئۇيقۇسىنى ئېچىپ، ئۆزلىرىنى تۇتقۇن قىلغان ئىبلىسنىڭ تۇزىقىدىن (خۇدانىڭ) ئىرادىسىگە ئەمەل قىلىشقا قۇتۇلالايدۇ».

26 «ئېغىر كۈنلەر» گرېك تىلىدا يەنە «خەتەرلىك كۈنلەر»نىمۇ بىلدۈرىدۇ.

27 1-5-ئايەتلەر توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.

سوقۇنۇپ كىرىپ، گۇناھلار بىلەن بېسىلغان، ھەرخىل شەھۋەت-ھەۋەسلەرنىڭ قۇلى بولۇپ قالغان نادان[28] ئاياللارنى ئازدۇرۇپ ئۆزىگە ئەسىر قىلىدۇ. [7] بۇنداق ئاياللار دائىم تەلىم ئالىسىمۇ، ھەرگىز ھەقىقەتنى تونۇپ يېتەلمەيدۇ. [8] ئەمدى يانىس بىلەن يامبرىس[29] مۇسا پەيغەمبەرگە قانداق قارشى چىققان بولسا، بۇ ئازدۇرغۇچىلارمۇ ھەقىقەتكە شۇنداق قارشى چىقىدۇ. ئۇلار زېھىن-كۆڭۈللىرى چىرىگەن، ئېتىقاد جەھەتتە داشقال دەپ ئىسپاتلانغان كىشىلەردۇر. [9] لېكىن ئەمدى ئۇلار بۇ يولدا ئالغا ئىلگىرىلىيەلمەيدۇ؛ چۈنكى يانىس بىلەن يامبرىسنىڭ ھاماقەتلىكى ئوچۇق كۆرۈنگەندەك، بۇلارنىڭمۇ ھەممىگە كۆرۈنىدۇ.

پاۋلۇسنىڭ ۋەسىيەتلىرى؛ ئۆگەنگەنلىرىڭدە داۋاملىق ماڭغىن

[11-10] لېكىن سەن بولساڭ مېنىڭ تەلىمىم، يۈرۈش-تۇرۇشۇم، مەقسەت-ئىرادىلىرىم، ئىشەنچ-ئېتىقادىم، سەۋر-تاقىتىم، مېھىر-مۇھەببىتىم، چىداملىقىم، مەن ئۇچرىغان زىيانكەشلىكلەر ۋە ئازاب-ئوقۇبەتلەرگە، جۈملىدىن ئانتاكيا، كونيا ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە يۈز بەرگەنلەرگە تولىمۇ كۆڭۈل بۆلۈپ كەلدىڭ[30]، شۇنداقلا مەن بەرداشلىق بەرگەن شۇنچە زىيانكەشلىكلەردىن تولۇق خەۋىرىڭ بار؛ رەب ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن مېنى قۇتقۇزدى. [12] دەرۋەقە، مەسىھ ئەيسادا ئىخلاسمەن ھايات كەچۈرۈشكە ئىرادە تىكلىگەنلەرنىڭ ھەممىسى زىيانكەشلىككە ئۇچرايدۇ. [13] لېكىن رەزىل ئادەملەر ۋە ئېزىتقۇ-كازازاپلار بەرىبىر باشقىلارنىمۇ ئالداپ، ئۆزىمۇ ئالدىنىپ، بارغانسېرى ئەسەبىيلىشىدۇ.

[28] ياكى «ئاجىز».

[29] «مىس.» 11:7، 22، 7:8، 18نى كۆرۈڭ. ئىسرائىللار مىسىردىن چىقىشتىن بۇرۇن، مىسىر پادىشاھىنىڭ سېھىرگەرلىرى مۇسا پەيغەمبەرگە قارشى تۇرغان. ئۇلارنىڭ ئىسىملىرى (يانىس بىلەن يامبرىس) تەۋراتتا دېيىلگەن ئەمەس، بەلكى يەھۇدىيلارنىڭ باشقا تارىخىي كىتابلىرىدا تېپىلىدۇ.

[30] «ئانتاكيا، كونيا ۋە لىسترا شەھەرلىرىدە يۈز بەرگەنلەر». بۇ بىر-بىرىگە يېقىن ئۈچ يۇرتتا بولغان ۋەقەلەر توغرۇلۇق مەلۇماتلار «روس.» 13-14-بابتا تېپىلىدۇ. تىموتىي ئۆزى لىسترالىق ئىدى؛ پاۋلۇس دۇچ كەلگەن بۇ زىيانكەشلىكلەر تىموتىينىڭ مەسىھگە ئېتىقاد قىلىشىغا تەسىر قىلغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى.

14 لېكىن سەن بولساڭ، ئۆگەنگەن ۋە تولۇق ئىشەندۈرۈلگەن ھەقىقەتلەردە چىڭ تۇر؛ چۈنكى بۇلارنى كىمدىن[31] ئۆگەنگەنلىكىڭنى بىلىسەن، 15 ھەمدە بالىلىق چاغلىرىڭدىن تارتىپلا مۇقەددەس يازمىلارنى بىلىپ كەلدىڭ؛ بۇلارنىڭ ساڭا مەسىھ ئەيساغا باغلانغان ئېتىقاد ئارقىلىق بولغان نىجات توغرۇلۇق سېنى دانا قىلالايدىغانلىقىنى بىلىسەن. 16 پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلارنىڭ ھەممىسى[32] خۇدانىڭ روھىنىڭ يوليورۇق-ئىلھامى بىلەن[33] يېزىلغان بولۇپ، ئۇ تەلىم بېرىش، تەنبىھ بېرىش، خاتالىقلارنى تۈزىتىش ۋە كىشىلەرنى ھەققانىيەت يولىغا باشلاشقا پايدىلىقتۇر. 17 بۇلار ئارقىلىق خۇدانىڭ ئادىمى تولۇق قوراللىنىپ، بارلىق ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشقا تەييار بولالايدۇ.

4

1 مەن خۇدا ھەمدە تىرىكلەر بىلەن ئۆلۈكلەرنى سوراق قىلىشقا تەييار تۇرىدىغان مەسىھ ئەيسانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا ئۇنىڭ قايتا ئايان بولۇشى ۋە ئۇنىڭ ئۆز پادىشاھلىقى بىلەن ساڭا شۇنداق ئاگاھ قىلىپ تاپىلايمەنكى، 2 خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى جاكارلا؛ ۋاقىت-پۇرسەت يار بەرسۇن-بەرمىسۇن[34]، ئۇنىڭغا جىددىي قارا. تولۇق سەۋر-تاقەت ۋە تەلىم-ئەقىدە بىلەن نەسىھەت قىلغىن، تەنبىھ بەرگىن، رىغبەتلەندۈرگىن. 3 چۈنكى شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئىنسانلار ساغلام تەلىمنى ئاڭلاشقا چىدىماي،

31 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «كىملەر» دېيىلىدۇ. لېكىن بىزنىڭچە «كىم» دەپ ئوقۇش توغرا، چۈنكى بۇ ئايەتلەردە ئۆزىنىڭ ئۆلگە بولغانلىقى توغرۇلۇق كۆپ سۆزلەيدۇ. تۆۋەندىكى 15-ئايەتتە ئۇ باشقا كىشىلەر (تىموتىينىڭ چوڭ ئانا ۋە ئانىسى)نىڭ تەسىرىنى تىلغا ئالىدۇ.

32 گرېك تىلىدا «پۈتكۈل مۇقەددەس يازمىلارنىڭ ھەممىسى» دېگەن ئىبارە يازمىلاردىكى ھەربىر سۆز-ئايەتنىڭ خۇدادىن كەلگەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ.

33 «خۇدانىڭ روھىنىڭ يوليورۇق-ئىلھامى بىلەن يېزىلغان» گرېك تىلىدا «خۇدا نەپىسى بىلەن كىرگۈزۈپ يېزىلغان» دېگەن شەكىلدە ئىپادىلىنىدۇ. گرېك تىلىدا ھەم ئىبرانىي تىلىدا «روھ» ۋە «نەپەس» بىر سۆز.

34 «ۋاقىت-پۇرسەت يار بەرسۇن-بەرمىسۇن» — بۇنىڭ مەنىسى، خەقلەر خۇدانىڭ سۆزىنى قوبۇل قىلسۇن قىلمىسۇن، ئۇلارغا ياقسۇن ياقمىسۇن خۇدانىڭ ئادىمىنىڭ ۋەزىپىسى ھامان ئامال قىلىپ سۆز-كالامنى ئۇلارغا يەتكۈزۈشتىن ئىبارەت.

بەلكى قۇلاقلىرىغا خۇش ياقىدىغان سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن[35] ئەتراپىغا ئۆز شەھۋەت-ھەۋەسلىرىگە ئۇيغۇن تەلىم بەرگۈچىلەرنى توپلايدۇ. 4 ئۇلار ھەقىقەتكە قۇلاق سالماي، ئەپسانىلەرنى تىڭشاشقا بۇرمىلىنىپ كېتىدۇ. 5 لېكىن سەن ھەرقانداق ئەھۋالدا ئويغاق تۇر، خارلىق-مۇشەققەتلەرگە بەرداشلىق بەر، خۇش خەۋەرچىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئورۇندا، تاپشۇرۇلغان خىزمىتىڭنى ھەر تەرەپتىن تولۇق ئادا قىلغىن. 6 چۈنكى ئۆزۈمگە كەلسەم، جېنىم قۇربانلىقنىڭ «شاراب ھەدىيە»سىدەك تۆكۈلىدىغان ۋاقتى يېتىپ كەلدى[36]، مېنىڭ بۇ دۇنيادىن كېتىش ۋاقتىممۇ يېقىنلاشتى. 7 گۈزەل كۈرەشنى مەن قىلىپ بولدۇم[37]، يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىنىڭ مەنزىلىنى بېسىپ بولدۇم، بىردىنبىر ئېتىقادنى چىڭ ساقلاپ كەلدىم. 8 ھازىر ھەققانىيلىقنىڭ غەلىبە تاجى مەن ئۈچۈن ساقلىنىپ تۇرماقتا. ئۇنى، ھەققانىي سوراقچى بولغان رەب شۇ كۈنىدە[38] ماڭا، شۇنداقلا يالغۇز ماڭىلا ئەمەس، ئۇنىڭ كېلىپ ئايان بولۇشىغا تەلپۈنۈپ تۇرغانلارنىڭ ھەممىسىگە ئىنئام قىلىپ كىيگۈزىدۇ.

خۇسۇسىي تاپشۇرۇقلار؛ ئاخىرقى سۆزلەر

9 ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە يېنىمغا تېزدىن يېتىپ كەل. 10 چۈنكى دېماس بۇ ھازىرقى دۇنيانى ياما قىلغانلىقى ئۈچۈن مېنى تاشلاپ تېسالونىكا شەھىرىگە

35 «قۇلاقلىرىغا خۇش ياقىدىغان سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن» گرېك تىلىدا «قۇلاقلىرى قىچىشقان بولۇپ،..» دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ ئىبارە: «ئۇلار ھەردائىم يېڭى نەرسىلەرنى ئاڭلىغاچقا» دېگەن باشقا بىرخىل چۈشەنچىنىمۇ بېرىدۇ.
36 «جېنىم قۇربانلىقنىڭ «شاراب ھەدىيە»سىدەك تۆكۈلىدىغان ۋاقىت يېتىپ كەلدى». پاۋلۇس ئۆزىنىڭ ھاياتىنى تەۋرات دەۋرىدىكى قۇربانلىقلار ئۈستىگە تۆكۈلىدىغان «شاراب ھەدىيە»گە ئوخشىتىدۇ. دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدۇكى، ئۇنىڭ يېقىن ئارىدا بولىدىغان ئۆلۈمىنى قۇربانلىققا ئەمەس، پەقەت بىر «شاراب ھەدىيە»گە ئوخشىتىدۇ، خالاس. شۈبھىسىزكى، ئۇنىڭ مەنىسى «ئۇلۇغ قۇربانلىق» ئەيسا مەسىھنىڭكىدۇر.
37 «كۈرەش» (قاتتىق ئېلىشىش مۇسابىقىسى، گرېك تىلىدا «ئاگون») دېگەن سۆز توغرۇلۇق «تىموتىيغا (1)»دىكى (12:6 توغرۇلۇق) «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.
38 «شۇ كۈنى» — رەبنىڭ قايتا كېلىدىغان كۈنى، ئەلۋەتتە.

كەتتى. كرىسكىس گالاتىيا ئۆلكىسىگە، تىتۇس دالماتىيا ئۆلكىسىگە كەتتى.
11 يېنىمدا يالغۇز لۇقا قالدى. ماركۇسنى ئۆزۈڭ بىلەن بىرگە ئېلىپ كەل، چۈنكى
ئۇ خىزمەتلىرىمدە ماڭا كۆپ ئەسقاتىدۇ. 12 تىكىكۇسنى بولسا ئەفەسۇس
شەھىرىگە ئەۋەتتۇەتتىم. 13 كېلىشىڭدە تروئاس شەھرىدە كارپۇسنىڭ يېنىغا
قالدۇرۇپ قويغان يېپىنچام بىلەن كىتابلارنى، بولۇپمۇ ئورام تېرە يازمىلارنى بىللە
ئالغاچ كەلگىن(39). 14 مىسكەر ئىسكەندەر ماڭا تولا ئەسكىلىك قىلدى. رەب
ئۇنىڭغا قىلمىشلىرىغا لايىق ياندۇرماي قالمايدۇ. 15 سەن ھەم ئۇنىڭدىن ھوشيار
بول؛ چۈنكى ئۇ بىز يەتكۈزگەن سۆزلىرىمىزگە قاتتىق قارشىلىق كۆرسەتتى.
16 تۇنجى قېتىملىق سوراقتا مېنىڭ ئاقلىنىشىمغا ياردەم قىلىدىغان ھېچكىم
چىقمىدى، ھەممىسى مېنى تاشلاپ كەتتى. بۇ ئىش ئۇلارغا ھېسابلانمىغاي!(40)
17 لېكىن رەب مېنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇپ، مەن ئارقىلىق ئىنجىل جاكارى تولۇق
قىلىنىپ، بۇ يەردىكى بارلىق يات ئەللىكلەردىن بولغانلارنىڭ ئاڭلىشى ئۈچۈن
مېنى كۈچلەندۈردى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن شىرنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزۇۋېلىندىم(41).
18 رەب مېنى بارلىق رەزىل ئىشتىن قۇتقۇزۇپ، ئەرشتىكى پادىشاھلىقىغا ساق
يەتكۈزىدۇ! شان-شەرەپ ئۇنىڭغا ئەبەدىلئەبەدگىچە مەنسۇپ بولغاي! ئامىن!

ئاخىرقى سالام

19 پرىسكا(42) بىلەن ئاكۋىلاغا ۋە ئونېسىفورنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە مەندىن
سالام ئېيت.
20 ئېراستۇس كورىنت شەھرىدە قالدى. لېكىن تروفىمۇس كېسەل بولۇپ
قالغانلىقتىن، ئۇنى مىلېتۇس شەھرىدە قالدۇرۇپ قويدۇم.

---

39 بۇ ئايەت ئۇستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.
40 بۇ ئايەت ئۇستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.
41 «شىرنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزۇۋېلىندىم» — قەيسەر نېرونىڭ بىرىنچى سورىقىدىن قۇتۇلدى. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.
42 «پرىسكا» — «پرىسكىللا»نىڭ قىسقارتىلغان شەكلى («روس.» 2:18). ئاكۋىلا ۋە پرىسكىللا ئەر-ئايال ئىدى.

21 قىش چۈشۈپ كەتكۈچە ئىمكانىيەتىنىڭ بارىچە بۇ يەرگە كەلگىن.
يۈبۈلۈس، پۇدىس، لىنوس، كلاۋدىيا ۋە بارلىق قېرىنداشلاردىن ساڭا سالام.
22 رەب ئەيسا مەسىھ[43] روھىڭ بىلەن بىللە بولغاي! مېھىر-شەپقەت سىلەر بىلەن بىللە بولغاي!

43 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت «رەب...» دېيىلىدۇ.

قشۇمچە سۆز

(6:1) «شۇنىڭ ئۈچۈن مەن شۇنى قايتىدىن ساڭا ئەسلىتىمەنكى، قوللىرىمنى ئۈستۈڭگە قويۇشۇم بىلەن سەندە بولغان، خۇدا ساڭا تەقدىم قىلغان ئىلتىپاتنى قايتىدىن يالقۇنلىتىپ جارى قىلغىن».
بۇ ئايەت بىلەن «1تىم.» 14:4نى سېلىشتۇرۇڭ: —
«سەندە بولغان، جامائەتتىكى ئاقساقاللىرى قوللىرىنى ئۈستۈڭگە قويغاندا، خۇدانىڭ ۋەھىيسى ئارقىلىق ساڭا ئاتا قىلىنغان ئىلتىپاتقا بىپەرۋالىق قىلما».
بۇ ئالاھىدە روھىي ئىلتىپاتنىڭ ماھىيىتى توغرۇلۇق (پاۋلۇس بىۋاستە بىزگە ئېيتمىغاچقا) تەپسىلىي مەلۇماتىمىز يوق؛ لېكىن پاۋلۇس ئالدى-كەينى ئايەتلەردە مەسىھنى يۈرەكلىك جاكارلاش كېرەكلىكىنى تىلغا ئالغاچقا، بىز بۇ ئىلتىپاتنى خۇش خەۋەرنىڭ ھەقىقەتلىكىنى ئىسپاتلايدىغان كۈچلۈك ئىلتىپات ئىدى، دەپ قارايمىز. ئۇ ئاڭلىغۇچىلارغا مەسىھنىڭ شاپائىتىنى ئىسپاتلاش، كېسەللەرنى ساقايتىش، مۆجىزە يارىتىش ياكى ئالاھىدە ۋەھىي-بېشارەتلەرنى يەتكۈزۈش ئىلتىپاتى بولسا كېرەك ئىدى. پاۋلۇسنىڭ ئۆزىدە ئۇنداق ئىلتىپاتلار دائىم پەيدا بولدى (مەسىلەن، «روس.» 13:8-12، 14:8-10، 19:11-12، 28:7-10نى كۆرۈڭ).
ئەمدى تىموتىي بۇ ئىلتىپاتنى «يالقۇنلىتىپ جارى قىلىش» ئۈچۈن نېمە قىلىش كېرەك؟ ئىلتىپات مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى ئىشەنمىگەنلەرگە نامايان قىلىدۇ، دېگەن قىياسىمىز توغرا بولسا، ئۇنداقتا مۇشۇنداق ئىلتىپاتنى يالقۇنلىتىپ قوزغاش، شۇنداقلا داۋاملىق لاۋۇلدىتىشتىكى ئەڭ ئىشەنچلىك يول بولسا ئەتراپىمىزدا ياشاۋاتقان، خۇدانىڭ نىجاتىغا يات بولغانلار ئۈچۈن دۇئالاردا بولۇشتىن ئىبارەت. ئۇنىڭ ئۈستىدە بىز خۇدانىڭ ئىنسانىيەتكە ئاغرىتقان ئىچ-باغرىلىرىنى، شۇنداقلا بارلىق ئىنسان باللىرىنى قۇتقۇزۇشقا ئىنتىزارلىرىنى ئايان قىلغان مۇقەددەس يازمىلار ئۈستىدە پات-پات ئويلىنىپ ئەسلەش ئادىتىمىز بولسا يەنە بىزدە بولغان ئىلتىپاتلارنى «يالقۇنلىتىپ جارى قىلىش»قا زور تۈرتكە بولىدۇ.

ھالاكەتكە كېتىۋاتقانلار ئۈچۈن دۇئا قىلىش ئۆزىمىزنىڭ بارلىق ئۈرۈق-تۇغقان، دوست-ئاغىنىلىرىمىز بىلەن باشلىنىدۇ، ئەلۋەتتە، ئاندىن ئەتراپىمىزدا ياشاۋاتقانلار ئۈچۈن بولىدۇ. ھەقىقىي دۇئا-تىلاۋەت ئادەملەرنىڭ ئىچكى ھاجەتلىرى ۋە ئۈمىدسىزلىكلىرىنى ۋە خۇدانى تونۇمايدىغانلار يۈزلىنىۋاتقان ھالاكەتنىڭ قورقۇنچلۇقىنى بىزگە يېقىندىن ئېچىپ بېرىدۇ؛ خۇدانىڭ مۇھەببىتىدىكى ئوت قەلبىمىزدە بار بولسا بىز ئىمان-ئىشەنچ بىلەن ئۇلارغا ياردەم قىلىشقا قوزغىلىمىز، شۇنداقلا بىزدە قايسىبىر ئىلتىپاتلار بار بولسا ئۇلارغا ياردەم يەتكۈزۈشكە بۇ ئىلتىپاتلارنىڭ قوزغىلىشىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس.

(12:1) «مەن شۇ سەۋەبتىن ھازىرقى بۇ خارلىق-مۇشەققەتلەرنى تارتماقتىمەن. لېكىن بۇنىڭدىن نومۇس قىلمايمەن؛ چۈنكى مەن كىمگە ئېتىقاد قىلغانلىقىمنى بىلىمەن ھەمدە ئۇنىڭ ماڭا تاپشۇرغان ئامانىتىنى شۇ كۈنگىچە ساقلىيالايدىغانلىقىغا قادىر ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرۈلدۈم».

ئادەم ئەجەبلەنگۈدەك ئۆزىنىڭ ھېچقانداق ئىشلىرىنى ئەمەس، بەلكى خۇدانىڭ جامائىتىنىڭ كېلەچىكى توغرۇلۇق غەم يېگەن بولسا ئۇنىڭدا خۇدانىڭ ھاياتىنىڭ ھەقىقىي ئىكەنلىكىگە ئېنىق ئىسپات بولماي نېمە بولىدۇ؟ يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، ئۇنىڭ «ئامانەت»ى تاپشۇرۇۋالغان قىممەتلىك ۋەھيىلەرنى كۆرسىتىدۇ. شۇ ۋەھيىلەرنىڭ ھەممىسىنى جامائەتكە تولۇق ئۆزلەشتۈرگۈزۈش ئۇنىڭ چوڭ نىشانى ۋە يۈكى بولۇپ كەلگەنىدى («ئەف.» 2:3-13). لېكىن جامائەت سەپسەتەلەرنى ئىزدەپ ئېزىپ كەتكەن، ياكى ھەتتا مەسىھنىڭ روسۇلىدىن يۈز ئۆرىگەن بولسا، بۇ ھەقىقەتلەرگە نېمە بولىدۇ؟ قېرىندىشىمىز پاۋلۇس ئۆزىنىڭ ئەتراپىدا پەيدا بولۇۋاتقان ۋاپاسىزلىقلارغا قارىماي، بۇ ئامانەتنىڭ جامائەتتىن كەتمەسلىكىگە باغلىغان ئىشەنچىنى بىزگە بىلدۈرىدۇ (12:1) ۋە بىز بۇنىڭغا مىننەتدارمىز. شۇنىڭدەك بىزدىمۇ شۇ ئىشەنچ باركى، بۈگۈنكى كۈندە ئىنجىلنى ئوقۇغىنىمىزدا كەمتەرلىك بىلەن مۇقەددەس روھنىڭ ۋەھيىلىرىنى ئىزدىسەك، ئامانەتتىكى ھەقىقەتلەر بىزگىمۇ ئېچىلىدۇ. ئۇنىڭدا ئۆگەنگەن ھەقىقەتلەرنى ئەمەلىي ئىشلەتكىنىمىزدە ئەتراپلىق تەتبىقلاشقا تەييار بولۇشىمىز شەرت، ئەلۋەتتە.

(15:1) «سەن بىلگىنىڭدەك، ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك مەندىن يۈز ئۆرىدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدا فىگېلۇس ۋە خېرموگېنېسمۇ بار».

پاۋلۇسنىڭ شۇنداق ئېغىر كۆڭۈلسىزلىكنى ھېچ داد-داۋراڭ سالماي ئاددىي بايان قىلغانلىقىغا بەلكىم ھەيران قالىمىز. پاۋلۇسقا ئۆزلىرىنىڭ روھىي ھاياتىدا قەرز بولغان جامائەتلەر قانداقمۇ ئۇنىڭدىن «يۈز ئۆرىسۇن»؟ ئۇنىڭ مۇشۇ «يۈز ئۆرۈش» دېگىنى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟

شۇ چاغدىكى ئىمپېراتور نېرو ئىمپېرىيەسىدىكى پۇقرالاردىن ئۆزىگە «خۇدا سۈپىتىدە» سەجدە قىلىشنى تەلەپ قىلاتتى؛ ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى: «نېرو رەبدۇر» دېگۈزمەكچى ئىدى. ئەمما پاۋلۇس بولسا ھەممە يەردە «ئەيسا مەسىھ رەبدۇر» دەپ جاكارلاشتا مەشھۇر بولدى. شۇ سەۋەبتىن ئۇ جىنايەتچى دېيىلىپ قولغا ئېلىنىپ، بەلكىم «دۆلەتكە خائىنلىق قىلغۇچى» دەپ ئەرز قىلىنغان بولۇشى مۇمكىن. ئۇنىڭ قولغا ئېلىنىشى ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك بارلىق كىشىلەرنى ئېغىر تەڭلىككە، «ئىككى پارچە ئوت ئوتتۇرىسى»غا چۈشۈرگەن بولسا كېرەك. بەلكىم ئۇنىڭغا يېقىن بولغانلارغا ئۇنىڭدىن مۇناسىۋەتنى ئۈزۈش تەلەپ قىلىناتتى ياكى ئۇلار پەقەت مەشھۇر «سىيىسىق خائىن» دەپ ھېسابلانغان بىر ئادەمدىن نومۇس قىلاتتى. شۇنىڭ بىلەن «ئاسىيا ئۆلكىسىدىكى ئېتىقادچىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك مەندىن يۈز ئۆرىدى». بۇ ئىشنىڭ نەتىجىسى بەلكىم يەنە، ئۇنىڭغا چاپلانغان «رىمغا قارشى تۇرغان خائىن» دېگەن ئەرزگە رەددىيە بېرىپ گۇۋاھلىق بېرەلەيدىغان نۇرغۇن كىشىلەر ھازىر قورقۇنچتىن سۈكۈت قىلماقتا ئىدى.

بىز شۇنىڭغا دىققەت قىلىشىمىز كېرەككى، پاۋلۇس ئۇلارنى رەبنىڭ ئۆزىدىن يۈز ئۆرىگەن، دېمەيدۇ؛ لېكىن خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرىغا جىددىي موھتاج بولغان پەيتتە ئۇلاردىن ئايرىلىشاق بىر ئاشۇ دەھشەتلىك ئىمكانىيەتنىڭ خەتىرىدە بولىمىز («مات.» 44-31:25). ئەلۋەتتە مۇشۇ ۋاز كەچكەنلەرنىڭ سىرتىدا تۇرغان بەزىلەر بار ئىدى؛ 16-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن ئونېسىفور ئۇلار ئارىسىدا ئىدى؛ پاۋلۇس ئۇنىڭ مۇھەببىتى ۋە كۆيۈمچانلىقىنى چوڭقۇر مىننەتدارلىق بىلەن تىلغا ئالىدۇ.

(8:2) «سەن داۋۇتنىڭ نەسلى بولغان، ئۆلۈمدىن تىرىلگەن ئەيسا مەسىھنى مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر بويىچە ئېسىڭدە چىڭ تۇت».

ئەيسا مەسىھنى كىم ئۇنتۇيالىسۇن؟ لېكىن بىز يەنە خۇدانىڭ قەدىمىي خەلقى ئىسرائىل توغرۇلۇق «ئۇلار خۇدانى ئۇنتۇدى» دەپ دائىم خاتىرىلەنگەنلىكىنى ئېسىمىزدە تۇتۇشىمىزغا توغرا كېلىدۇ. ئەپسۇس، كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزنى جىددىي ئورۇنلاشتۇرۇشىمىزدا، پىلانلىرىمىزدا، ھەتتا ھەقىقەت ئۈستىدە بولغان زىيالىيلارچە مۇزاكىرىلىرىمىزدە مەسىھنىڭ ئۆزىنى ئۇنتۇشىنىڭ ھەقىقىي خەۋپى بار. ئەمما بىز پاۋلۇسنىڭ پەقەت «ئەيسا مەسىھنى ئېسىڭدە چىڭ تۇت» ئەمەس، بەلكى «ئەيسا مەسىھنى مەن يەتكۈزۈۋاتقان خۇش خەۋەر بويىچە ئېسىڭدە چىڭ تۇت» دېگىنىگە كۆڭۈل بۆلۈشىمىز كېرەك. دېمەك، خۇدانىڭ خىزمىتىدە ئۈنۈملۈك بولۇش ئۈچۈن (پاۋلۇس تىموتىينى رىغبەتلەندۈرۈۋاتقاندەك) بىز مەسىھنىڭ شەخسىنىڭ ئۆزى ئۈستىدە چوڭقۇر ئويلىنىشىمىزغا ۋاقىت ۋە ئەجىر سىڭدۈرۈشىمىز كېرەك؛ يەنى، ئۇنىڭ خۇدا تەييارلىغان خەلقى ئارقىلىق تۇغۇلۇشى، ئۇنىڭ ھەقىقىي ئىنسانىنىڭ ھەم خۇدانىڭ ئوغلىلىق سالاھىيىتى، ئۇنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى، شۇنىڭدەك ئاسمان-زېمىندىكى تەختكە بولغان ھوقۇقى ئۈستىدە (ئاسمانغا كۆتۈرۈلگىنىدىن كېيىن روسۇللىرىغا مەلۇم قىلىنغاندەك)، ئويلىنىشىمىز كېرەك. مۇنداق ئويلىنىش بولسا بىز ئۇششاق-چۈششەك ئىشلارغا ئېسىلىۋېلىشتىن، شۇنداقلا توغرا يۆنىلىشتىن ئېزىشتىن ساقلىنىپ قالىمىز.

13:2 «بىز ئۇنىڭغا ساداقەتسىزلىك قىلساقمۇ، ئۇ يەنىلا ساداقەتلىكتۇر؛ چۈنكى ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تانالمايدۇ»

بەلكىم ئوقۇرمەنلەرنىڭ مۇشۇ يەردە مۇنداق بىر سوئالنى قويغۇسى كېلىدۇكى: پاۋلۇس ئېيتقان بۇ گېپى خۇدانىڭ بىر ۋەدىسىمۇ ياكى ئاگاھمۇ؟

ئەگەر پاۋلۇسنىڭ يۇقىرىقى بايانى بىز ئۈچۈن ئاگاھ بولسا، ئۇنىڭ دېمەكچى بولغىنى: «رەب ئۆزىنىڭ پاك-مۇقەددەسلىكىدىن تانالمايدۇ، ساداقەتسىزلىكىمىزگە جازا قىلماي قالمايدۇ» دېگەندەك بولىدۇ. ئەگەر «ئاجىز بەندىلەر»گە ئۈمىد بېرىدىغان بىر بايان بولسا، مەنىسى: «ئۇنىڭ ئۆز مۇھەببەتلىك ماھىيىتى تۈپەيلىدىن، ئۆزگەرمەس شاپائىتى تۈپەيلىدىن ئۇ بىزگە ساداقەتمەن بولۇشتىن ھېچ چېقمايدۇ؛ ساداقەتسىزلىكىمىزگە قارىماي بىزنى ئۈزلۈكسىز سۆيۈپ، روھى ئارقىلىق ئۆز يېنىغا قايتىشقا جەلپ قىلىپ تارتىدۇ» دېگەندەك بولىدۇ.

ئىشىنىمىزكى، كېيىنكى كۆزقاراش توغرىدۇر؛ چۈنكى «يېڭى ئەھدە»دە خۇدا ئۆزىنى بىزگە قايتا تارتىۋالغۇسىز بېغىشلىغاندۇر. بۇ ھەقىقەت «رەبنىڭ زىياپىتى»دە كۆرۈنىدۇ. بۇ زىياپەت يېڭى ئەھدىگە ئىشارەت بولۇپ، ئۇنىڭدا بىز «رەبنىڭ تېنى ۋە قېنى»نى بىلدۈرىدىغان نان ۋە شارابتىن بەھرىمەن بولىمىز. بىز شۇ نان (ئۇنىڭ تېنى)نى يېگەن ۋە شاراب (ئۇنىڭ قېنى)نى ئىچكەندىن كېيىن بىرەرسى بىزدىن بۇلاردىن ئايرىۋېتىشى مۇمكىنمۇ؟ ئەمەلىيەتتە ئۇ قەتئىي مۇمكىن ئەمەس، چۈنكى يېگەن ۋە ئىچكەن مىنۇتلاردىلا ئۇلار ھەزىم قىلىنىش بىلەن ئۆز تېنىمىزنىڭ جىسمانىي تېنىدىن تولۇق بىر قىسمى بولغان بولىدۇ. جىسمانىي ئىشارەت كۆرسەتكەندەك، روھ جەھەتتە مەسىھ بىلەن بىر قىلىنغانلار ھەرگىز ئۇنىڭدىن ئايرىلىشى مۇمكىن ئەمەس. شۇڭا ئۇ ھەرگىز بىزنى تاشلىۋەتمەيدۇ، چۈنكى «ئۇ ئۆزىدىن ھېچ تانالمايدۇ».

بىز شۇنى بايقايمىزكى، پاۋلۇس خۇدانىڭ ساداقەت-ئىشەنچلىكى توغرىسىدا ئالاھىدە سۆزلىگىنىدە، ئاگاھلار بىلەن ئەمەس، دائىم رىغبەت-تەسەللىي بېرىش بىلەن بولىدۇ (بولۇپمۇ «رىم.» 3:3، 6:9، ۋە «1كور.» 9:1، 13:10، «2كور.» 18:1، «1تېس.» 24:5، «2تېس.» 3:3نى كۆرۈڭ).

(19:2) «ھالبۇكى، خۇدانىڭ مەزمۇت ئۇلى چىڭ تۇرماقتا. ئۇلنىڭ ئۈستىگە مۆھۈر بىلەن: «رەب ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى تونۇيدۇ» ۋە «رەبنىڭ مۇبارەك نامىنى لەۋزىگە ئالىدىغانلارنىڭ ھەممىسى رەزىللىكتىن قول ئۈزسۇن» دەپ مۆھۈرلەنگەندۇر».

خۇدانىڭ جامائىتىدە مالىمانچىلىق پەيدا بولغان ۋاقىتلاردا بۇ ۋە كېيىنكى ئۈچ ئايەتتە خۇدانىڭ خەلقى ئۈچۈن ئىنتايىن ئەمەلىي نەسىھەتنى كۆرىمىز. پاۋلۇس تىموتىيغا بىرىنچى خەتنى يازغان ۋاقىتتىكى ئەھۋال بىلەن ئۇشبۇ خەتنى يازغان ۋاقىتتىكى ئەھۋال پۈتۈنلەي باشقىچە. بىرىنچى خەتنى يازغىنىدا جامائەت خېلى تەرتىپلىك بولۇپ كۆپ ئەمەلىي ئىشلارنى، مەسىلەن تۇل خوتۇنلارغا، يېتىم-يېسىرلەرگە رەسمىي ياردەم بېرىشنى ئورۇنلاشتۇرغىلى بولاتتى. لېكىن ئەسلىدە كۆرۈنۈشتە رەبگە تەۋە بولغانلاردىن بەزىلىرىنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشلىرى ھازىر پۈتۈنلەي ئۇنىڭغا تەۋە ئەمەس بولغانلارنىڭكىگە ئوخشاش بولۇپ قالدى. ئەمدى ئۇنداق ئەھۋالدا خۇدانىڭ خەلقى نېمە قىلىشى كېرەك؟

پاۋلۇسنىڭ جاۋابى ئىنتايىن ئەمەلىيدۇر. خۇدا جامائەتتىكى ئەمەلىي ھاياتنىڭ دانالىق بىلەن داۋاملىشىشى يولىنى ئايان قىلىپ، «مۇھۇرلەنگەن ئىككى ئۇزۇندە» ئۆز ئۇلىنىڭ ئۇستىگە بېسىلغان. مۇھۇرلەنگەن ئىككى ئۇزۇندە مۇنداق:

(1) «رەب ئۆزىگە تەۋە بولغانلارنى تونۇيدۇ».

دېمەك، خۇداغا تەۋە بولغانلارنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ۋە كىم ئەمەسلىكىنى تەكشۈرۈش-سۈرۈشتۈرۈشكە ھېچقانداق ۋاقىت سەرپ قىلماسلىقىمىز كېرەك. بۇ رەبنىڭ ئۆزىنىڭ ئىشى.

(2) «رەبنىڭ مۇبارەك نامىنى لەۋزىگە ئالىدىغانلارنىڭ ھەممىسى رەزىللىكتىن قول ئۈزسۇن»

بىز خۇداغا كىم ھەقىقەتەن تەۋە بولغانلىقىنى ۋە كىم تەۋە بولمىغانلىقىنى بىلمىسەكمۇ، خۇدانىڭ جامائىتى سۈپىتىدە يىغىلغان بولساق، بۇ ئاددىي ھەقىقەتنى چىڭ تۇتۇشىمىز زۆرۈر. ئارىمىزدا ئۆزىنى مەسىھكە تەۋەمەن دېگىنى بىلەن گۇناھ ئىچىدە ئوچۇق ۋە داۋاملىق تۇرۇۋېرىدىغانلار (دېمەك، توۋا قىلىشقا ھېچ تىرىشماي) بار بولسا، ئۇلاردىن ئايرىلىشىمىز كېرەك. شۇنداق بولغاندا، قانداقلا بولمىسۇن ئېتىقادسىز ئادەملەر ئالدىدا مەسىھ توغرۇلۇق ئېنىق گۇۋاھلىق بېرىش ئىمكانىيىتى قالىدۇ. ئۇنداق ئەھۋال ئاستىدا خۇدانىڭ خىزمەتكارلىرى ئۇچۈن تۆۋەندىكى ئايەتتىكى تەمسىل نەسىھەتمۇ بېرىلىدۇ: —

(2:20-21) «باي-باياشات ئادەمنىڭ ئۆيىدە پەقەت ئالتۇن ۋە كۈمۈش قاچا-قۇچىلارلا ئەمەس، ياغاچ، ساپال قاچىلارمۇ بولىدۇ. قاچا-قۇچىلارنىڭ بەزىلىرى ئەتىۋارلىنىدۇ، بەزىلىرى پەس كۆرۈلىدۇ. ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى ئۇنداقلارنىڭ كىرىدىن تازىلاپ خالىي قىلسا، ئۇ مۇقەددەس قىلىنغان، خوجايىنىمىزغا يارايدىغان قاچىدەك، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلارغا تەييار بولىدۇ».

خۇدانىڭ ھەممە ئىشلارنى باشقۇرۇشى ھەقىقەتەن ئۇلۇغ، شۇنداقلا ئىنسانلارنىڭ چۈشىنىشلىرىدىن زىيادە ئارتۇق. جامائەتنىڭ ئىچىدە قالايمىقانچىلىق پەيدا بولۇشقا يول قويغان بولسا، شۇ قالايمىقانچىلىق يەنىلا ئۆز مەقسەتلىرى ئۈچۈن بولىدۇ؛ ئۇنىڭ ھەتتا پاۋلۇستىن يۈز ئۆرىگەن «فىگېلۇس ۋە خېرموگېنېس» دېگەن كىشىلەردە، ياكى 19-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان «رەزىللىكتىن قول ئۈزمىگەن»لەردىمۇ ئۆز مەقسەتلىرى بار. ھالبۇكى، پاۋلۇس دېگىنىدەك «باي-باياشات ئادەمنىڭ بىر ئۆيى»دە ھەرخىل مەقسەتتە ئىشلىتىلىدىغان قاچا-قۇچىلار بولىدۇ، «بەزىلىرى ئەتىۋارلىنىدۇ، بەزىلىرى پەس كۆرۈلىدۇ. ئەگەر بىر كىشى ئۆزىنى ئۇنداقلارنىڭ كىرىدىن تازىلاپ خالىي قىلسا، ئۇ مۇقەددەس قىلىنغان، خوجايىنىمىزغا يارايدىغان قاچىدەك، ھەرقانداق گۈزەل ئىشلارغا تەييار بولىدۇ». ئۆي خوجايىنىنىڭ ھەربىرىدە ئۆزىنىڭ مەقسىتى بار؛ ئەمما ھېچكىم ئۆزىنىڭ ئالتۇن جامىنى تەرەت قاچىسى ياكى ئەخلەت ساندۇقى بىلەن يېقىن قويمايدۇ. خوجايىنغا ياقىدىغان، ئۆز يېنىدا ئىشلىتىدىغان قاچا بولۇشى ئۈچۈن بۇ باشقا خىل قاچىلارنىڭ تۈرلۈك بۇلغاشلىرىدىن ئۆزىنى ساقلىشى كېرەك. ئۆزلىرىنى «تەلىم بەرگۈچى»لەر دەپ ئاتىغانلار كۆپتۇر. ئەمدى ئۇلار مەسىھنىڭ ساغلام تەلىمىدىن باشقا تەلىملەرنى بەرسە، ئۇنداقتا خۇدانىڭ ئادىمى ئۇنداقلارنىڭ تەلىمىنىڭ بۇلغىشىدىن ئۆزىنى ساقلىشى لازىم. خۇدانى خۇرسەن قىلماقچى بولغان خىزمەتكار بۇنداق ساختا تەلىم بەرگۈچىلەرگە دوست-ئاغىنە قاتارىدا ياكى «خىزمەتداش»لار قاتارىدا قارىسا بولمايدۇ، شۇنداقلا ئۇلارنى ئۆزىنىڭ شەخسىي دۈشمىنى دەپ قارىسىمۇ بولمايدۇ، ئەلۋەتتە؛ شارائىت يار بەرسە ئۇ ئۇلارغا خاتا يولدىن چىقىشقا نەسىھەت قىلىشى كېرەك (2:24-26).

(22:2) «شۇڭلاشقا، ياشلىقنىڭ ئارزۇ-ھەۋەسلىرىدىن ئۆزۈڭنى قاچۇرغىن، پاك قەلب بىلەن رەبگە نىدا قىلغۇچى بىلەن بىللە ھەققانىيلىق، ئىشەنچ-ئېتىقاد، مېھىر-مۇھەببەت ۋە تىنچ-خاتىرجەملىكنى قوغلىشىپ ئىزدە».

خاتا يولدا مېڭىۋاتقانلاردىن ئايرىلىش توغرۇلۇق سۆزلىگەندىن كېيىن روسۇل قايتىدىن تىموتىيغا ئۆزىمىزنىڭ توغرا مەقسىتى ئۆزىمىزنى پاك-مۇقەددەس تۇتۇش بولۇشى كېرەك، دەپ ئەسكەرتىدۇ؛ شۇنىڭدەك ئوخشاش مەقسەت-نىشاندا بولغانلارنى ئىزدەپ تېپىپ،

مۆمكىن بولسا ئۆزئارا رىغبەتلەندۈرۈشكە ۋە دۇئا قىلىشقا ئۇلار بىلەن بىللە يىغىلىشقا توغرا كېلىدۇ. مانا بۇ مالىمانچىلىق ۋاقىتلىرىدىكى مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ يولىدۇر.

(5-1:3) «سىرتقى قىياپەتتە ئىخلاسمەن بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلىدىغان بولىدۇ. بۇنداقلاردىن يىراق تۇر».

«ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتى» دېگەن نىمە؟

بۇ بەش ئايەتتە روسۇل ئاخىرقى زامانلاردىكى كىشىلەرنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى تەسۋىرلەيدۇ. ئۇلارنىڭ بۇ 1-5-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن شەخسىيەتچى قىلمىشلىرىنى «رىم.» 18:1-32دا كۆرسىتىلگەنلىرى بىلەن سېلىشتۇرساق ئۇلارنىڭ ئانچە چوڭ پەرقى يوقتەك كۆرۈنىدۇ، «نېمىشقا پاۋلۇس بۇ ئىشلار پەقەت ئاخىرقى زامانلاردا پەيدا بولىدۇ، دەيدۇ؟»، دەپ ئويلىشىمىز مۇمكىن. چوڭ پەرقى شۇبھىسىزكى، مۇشۇ يۇقىرىقى 5-ئايەتتە كۆرۈنىدۇ: «سىرتقى قىياپەتتە ئىخلاسمەن بولۇۋېلىپ، ئەمەلىيەتتە ئىخلاسمەنلىكنىڭ قۇدرىتىنى ئىنكار قىلىدىغان بولىدۇ».

«رىم.» 18:1-32دا ئادەمئاتىمىز گۇناھقا پېتىپ كەتكەندىن كېيىن، نىجاتنىڭ خۇش خەۋىرى كەلگۈچە بولغان ئارىلىقتىكى ئىنسانلارنىڭ قىلمىشلىرى تەسۋىرلىنىدۇ. ئەمما يۇقىرىقى 1-5-ئايەتلەردە تەسۋىرلەنگەن قاراڭغۇلۇق بولسا ئىنسانلار ئىنجىل نۇرىدىن بەھرىمەن بولۇپ، نىجات سۆزىنى ئاڭلىغان بولسىمۇ، ئۇنى رەت قىلغاندىن كېيىنكى ھالەت تەسۋىرلىنىدۇ. ئۇ ئاخىرقى سوراقتا تارتىلىش ئالدىدا «نۇرنى رەت قىلغان قاراڭغۇلۇق» بولىدۇ. ئىنسانلار «رىم.» 18:1-32دە تىلغا ئېلىنغان بارلىق ئىشلارنى قىلىۋاتىدۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ بۇ رەزىللىكلىرىنىڭ ھەممىسى «ئىخلاسمەنلىكنىڭ قىياپىتى»نىڭ نىقابى ئاستىدا بولىدۇ.

(6-5:4) «لېكىن سەن ھەرقانداق ئەھۋالدا ئويغاق تۇر، خارلىق-مۇشەققەتلەرگە بەرداشلىق بەر، خۇش خەۋەرچىنىڭ ۋەزىپىسىنى ئورۇندا، تاپشۇرۇلغان خىزمىتىڭنى ھەر تەرەپتىن تولۇق ئادا قىلغىن».

يۇقىرىدا ئېيتقىنىمىزدەك، تىموتىي (باشقا خىزمەتلىرىگە قوشۇپ) «خۇش خەۋەرچى» بولۇشقا ئالاھىدە روھىي ئىلتىپاتلار بىلەن ئالاھىدە قوراللانغانىدى. تىموتىينىڭ مىجەزى

يۇۋاش، جىمغۇر بولغاچقا، مۇشۇ ئىش دىققىتىمىزنى تارتىدۇ. شۇنى بايقايمىزكى، خۇدانىڭ ئادەمنى مەلۇم ۋەزىپىگە چاقىرىشى كۆپ ۋاقىتلاردا ئىنسانلارنىڭ ئويلىغىنىدەك بولمايدۇ، ئۇنىڭ قوراللاندۇرۇشلىرى ئىنسانلارنىڭ تەبىئىي تالانتلىرىدىن كۆپ ئاشىدۇ.

(14:4) «كېلىشىڭدە تروئاس شەھىرىدە كارپۇسنىڭ يېنىغا قالدۇرۇپ قويغان يېپىنچام بىلەن كىتابلارنى، بولۇپمۇ ئورام تېرە يازمىلارنى بىللە ئالغاچ كەلگىن».

يۇقىرىدا بىز پاۋلۇسنىڭ زىنداندىكى سوغۇقتا يېتىپ يېپىنچىغا موھتاج بولغانلىقى ئۈستىدە توختالدۇق. لېكىن ئۇنىڭ بۇ موھتاجلىقى ئۇنىڭ بۇ ھالىنى چوقۇم ئوبدان بىلگەن رىم شەھىرىدىكى قېرىنداشلارنىڭ كۆيۈم-ياردىمىنىڭ ئىنتايىن ئاز ئىكەنلىكىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ ئادەمنى قايغۇرتىدۇ.

بىز بۇ ئايەتتىن يەنە كۆرىمىزكى، پاۋلۇس گەرچە ئۆلۈمنىڭ يېقىنلىشىپ قالغانلىقىنى بىلگىنى بىلەن ئۇنى بىكار كۈتۈشكە تەن بەرمەيدۇ. كۈچىنىڭ بارىچە ئۇ قالغان بارلىق ۋاقتىنى پايدىلىق ئىشلارغا سالماقچى ئىدى.

بۇ «كىتابلار، بولۇپمۇ ئورام تېرە يازمىلار» دېگىنى نېمە؟ بۇنىڭ توغرۇلۇق بەزى ئورۇنلۇق قىياسلارنى ئاڭلىدۇق. «ئورام تېرە يازمىلار» بولسا ئۆز شەخسىي دوكلاتلىرىنى، جۈملىدىن ئۇنىڭ «رىم گراژدانلىق كىنىشكىسى»نى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇشى مۇمكىن. ئۇلارنىڭ ئىچىدىمۇ ئۆزىنىڭ خاتىرىلىرى بولغان بولۇشىمۇ مۇمكىن. پاۋلۇس ئۆزى ئەسلى «پەرىسىي مەزھەپ»تىكى بىر «راببى» (تەلىم بەرگۈچى) بولغاچقا، چوقۇم 18 ياشقا كىرىشتىن بۇرۇن پۈتۈن تەۋرات-زەبۇرنى يادلاپ بولۇشى كېرەك ئىدى، شۇڭا بۇ «يازمىلار» تەۋرات-زەبۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالمىغان، چۈنكى ئۇنىڭغا كېرەك ئەمەس، دەپ قارايمىز. يەنە ئىككى ئورۇنلۇق قىياس بار: —

(1) مۇمكىنچىلىكى باركى، ئۇ تەۋرات-زەبۇرنىڭ گرېك تىلىدىكى تەرجىمىسىنى ئىشلىمەكتە ئىدى.

(2) شۇ چاغدا بىرنەچچە گۇۋاھچىلار كۆرگەنلىرى بويىچە رەب ئەيسانىڭ تەرجىمىھالىنى تەييارلاۋاتاتتى، ئۆز ھەمراھى لۇقا ئۇلار ئارىسىدا ئىدى. پاۋلۇس بۇ تەرجىمىھالنى كۆردى ۋە ئۇلارنى كۈچلەندۈرۈۋالدى.

بىز شۇنى يەنە كۆرستىمىزكى، گەرچە روسۇل پاۋلۇس خۇدادىن كەلگەن شۇنچە كۆپ ۋەھىيلەرنى كۆرگەن بولسىمۇ، ئۇ تېخى ئۆگىنىۋاتاتتى. شۇڭا ئۇنىڭ مۇشۇ يەردىكى سۆزلىرى «كىتابلار بىزگە كېرەك ئەمەس، ھېچ يازمىلارنى ئوقۇماي، پەقەت دۇئا قىلىپ مۇقەددەس روھنىڭ ۋەھىيلىرىنى كۈتىمىز» دەپ خام خىيال قىلغان بەزىلەرگە كۆچلۈك تەنبىھ بېرىدۇ.

(16:4) «تۇنجى قېتىملىق سوراقتا مېنىڭ ئاقلىنىشىمغا ياردەم قىلىدىغان ھېچكىم چىقمىدى، ھەممىسى مېنى تاشلاپ كەتتى. بۇ ئىش ئۇلارغا ھېسابلانمىغاي!»

پاۋلۇسنىڭ رەببىمىز ئەيسانىڭ ئىزلىرىنى شۇنچە يېقىن باسقانلىقى ئەجەبلىنەرلىك ئىشتۇر. رەببىمىز ئەيسا ئېغىر سىناق ۋە سوراقتا تارتىلىش ۋاقتى-سائىتى كەلگەندە ئۇنىڭ بارلىق دوستلىرى ۋە مۇخلىسلىرى ئۆزىدىن تېنىپ كەتكەندى؛ پاۋلۇسنىڭ كۆپ دوستلىرى ۋە قېرىنداشلىرىمۇ ئوخشاش ئىش قىلغانىدى؛ پاۋلۇس رەبگە ئوخشاش: «بۇ ئىش ئۇلارغا ھېسابلانمىغاي!» دەپ دۇئا قىلىدۇ.

پۈتۈن رىم شەھرىدە ھېچقانداق قېرىنداش، ئاكا-ئۇكا، ئاچا-سىڭىلنىڭ پاۋلۇسنى قوللىغۇدەك بىر ئېغىز سۆز ئېيتىشقا ئوتتۇرىغا چىقماسلىقى ئادەمنى سەگىتىدىغان ئىشتۇر؛ چۈنكى پۈتۈن ئىمپېرىيەدىكى گۇۋاھدانلار ئۇچۇن پاۋلۇستىن ئارتۇق ياخشىلىق قىلغان كىشى بولمىسا كېرەك. رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ شۇنداق ئېسىل گۇۋاھدان ئۈستىدىن ئۆلۈم جازاسى چىقارغانلىقى ئۆزىنىڭ زاۋاللىققا يۈز تۇتۇۋاتقانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

(17:4) «لېكىن رەب مېنىڭ بىلەن بىللە تۇرۇپ، مەن ئارقىلىق ئىنجىل جاكارى تولۇق قىلىنىپ، بۇ يەردىكى بارلىق يات ئەللىكلەردىن بولغانلارنىڭ ئاڭلىشى ئۈچۈن مېنى كۈچلەندۈردى؛ شۇنىڭ بىلەن مەن شىرنىڭ ئاغزىدىن قۇتقۇزۇۋېلىندىم».

پاۋلۇسنىڭ قەيسەر نىرو (ئۇ ئەدەپلىك بىلەن شۇ دۆنى پەقەت «شىر» دەپ ئاتىدى) ئالدىدا ھازىر بولۇپ گۇۋاھلىق بېرىشى رەب ئەيسا ئەسلىدە ئوتتۇز يىل ئىلگىرى ئانانىياسقا ئۇنىڭ توغرۇلۇق ئېيتقان سۆزىدە دەل بېشارەت قىلىنغانىدى: «ئۇ نامىمنى ئەللەرنىڭ

ۋە ئۇلارنىڭ پادىشاھلىرىنىڭ ھەم ئىسرائىللارنىڭ ئالدىدا ئايان قىلىش ئۈچۈن ئۆزۈمگە تاللىغان بىر ئەسۋابتۇر» (15:9) ۋە كېيىن رەب ئەيسا پاۋلۇسقا ئالامەت كۆرۈنۈشتە: «سەن مەن ئۈچۈن رىمدىمۇ چوقۇم گۇۋاھلىق بېرىسەن» دەپ ئېيتقان («روس.» 11:23).

بىر ئىشەنچلىك دەپ قارىغان، كۆپ جامائەتلەر ئارىسىدا ساقلىنىپ كەلگەن بىر تارىخ بويىچە مىلادىيە 68-يىلى روسۇل پاۋلۇس رىم شەھىرى سىرتىدىكى «ئوستىي يول» بويىدا بېشى چېپىلىپ ئۆلتۈرۈلگەن (روسۇل پېترۇس ئۇنىڭ بىلەن بىرلا ۋاقىتتا كرېستلىنىش بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن). شۇ چاغدا ئىمپېراتور نېرو بارلىق مەسىھىي ئېتىقادچىلارغا زور قاتتىق زىيانكەشلىك يۈرگۈزمەكتە ئىدى. ئەمما رەب ئەيسانىڭ ئۇنداق مۇستەبىتلەرگە: «قىلىچ كۆتۈرگەنلەر قىلىچ ئاستىدا ھالاك بولىدۇ» دەپ ئاگاھلاندۇرغىنىدەك، پەقەت بىر يىلدىن كېيىنلا ئۇ قەستلىنىپ ئۆلتۈرۈلدى.